

Implementacija Unesco Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji

MAG. ADELA PUKL,
SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

O Unesco Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine

Po Unescovi Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine **nesnovna kulturna dediščina** »pomeni prakse, predstavitev, izraze, znanja, veščine in z njimi povezani orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot

del svoje kulturne dediščine. Skupnosti in skupine nesnovno kulturno dediščino, preneseno iz roda v rod, nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino, in zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti«¹.

1 Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlmpid=20082>, 23.10.2012.

Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Konvencija) je bila sprejeta na 32. konferenci Unesca v Parizu, leta 2003. Do leta 2012 jo je ratificiralo 145 držav. V Sloveniji je bila ratificirana leta 2008. V slovenski pravni red je bila konvencija formalno prenesena leta 2008 z Zakonom o varstvu kulturne dediščine, ko je bil za nesnovno kulturno dediščino uporabljen termin živa² kulturna dediščina.

Konvencija nesnovno kulturno dediščino deli na:

- (a) ustna izročila in izraze, vključno z jezikom kot nosilcem nesnovne kulturne dediščine;
- (b) uprizoritvene umetnosti;
- (c) družbene prakse, rituale in praznovanja;
- (d) znanje in prakse o naravi in svetu;
- (e) tradicionalne obrtne veščine.

Nameni Konvencije so:

- (a) varovati nesnovno kulturno dediščino;
- (b) zagotoviti spoštovanje nesnovne kulturne dediščine skupnosti, skupin in posameznikov;

² Koordinator varstva žive kulturne dediščine si že od leta 2011 prizadeva za spremembo termina živa kulturna dediščina v nesnovna kulturna dediščina.

- (c) dvigniti zavedanje o pomembnosti nesnovne kulturne dediščine na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni ter zagotoviti medsebojno spoštovanje te dediščine;
- (d) zagotoviti mednarodno sodelovanje in pomoč.

Varovanje nesnovne kulturne dediščine na **mednarodni ravni** se izvaja v sklopu dveh seznamov in enega registra:

1. Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva;
2. Seznam nesnovne kulturne dediščine, ki jo je nujno nemudoma zavarovati;
3. Register programov, projektov in dejavnosti za varovanje nesnovne kulturne dediščine.

Od nacionalnega Registra do UNESCO Reprezentativnega seznama nesnovne kulturne dediščine človeštva

V skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine in zahtevami Unesca je postopek vpisovanja, razglasanja in nominiranja enot nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji sleden: enota mora biti najprej **vpisana v (nacionalni) Register žive kulturne dediščine** (v nadaljevanju Register), nato Koordinator varstva žive kulturne dediščine (v nadaljevanju Koordinator), če enota ustreza merilom, poda predlog na ministrstvo, pristojno za kulturo, za **razglasitev žive mojstrovine** državnega pomena (možno je tudi predlagati razglasitev žive mojstrovine lokalnega pomena, a v tem primeru nominacija

za Unesco ni mogoča), šele nato se lahko začnejo postopki priprave za **nominacijo enote na UNESCO Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva**, kjer je podprt pomen nosilcev, torej skupin, skupnosti ali posameznikov, ki skrbijo za ohranjanje nesnovne kulturne dediščine ter njeno prenašanje iz roda v rod.

Slovenski Register žive kulturne dediščine

Register je začel nastajati leta 2008, ko je bila vpisana prva enota³. Druga enota je bila vpisana v začetku leta 2012, sedaj pa se Register redno dopolnjuje z novimi vpisi. Da bi bila nesnovna kulturna dediščina čim bolj celovito predstavljena in dokumentirana smo v Slovenskem etnografskem muzeju⁴ z Delovno skupino Koordinatorja oblikovali sistem vpisovanja enot v Register glede na geografsko razširjenost pojava in števila njenih nosilcev:

- na eni lokaciji, kot npr.: Cerkljanska laufarija, Škofjeloški pasijon,
- na širšem območju (regionalno), kot npr.: Škoromatija, Obhodi pustnih oračev,
- na celotnem območju Slovenije, kot npr.: Izdelovanje cvetja iz papirja.

3 Prva enota je bil Škofjeloški pasijon, ki je bil v Register vpisan 15.12.2008.

4 Slovenski etnografski muzej je prevzel vlogo Koordinatorja leta 2011.

Živost nesnovne kulturne dediščine je izrednega pomena za njeno ohranjanje in prenašanje iz roda v rod, zato je poleg opisa enote dediščine v Registru namenjen velik poudarek predstavitev nosilcev dediščine (društva, združenja, neformalne skupnosti, rokodelci, posamezniki, obrtniki ...). Prijavljeni nosilci, ki ustrezajo vsem kriterijem za vpis v Register so predstavljeni z naslednjimi podatki: naslov nosilca (skupnost, društvo, posameznik, ...), krajski opis dejavnosti nosilca, lokacija, karakteristični prikaz, spletna stran nosilca (če jo ima) ter datum vpisa v Register.

34

junija in oktobra). Delovna skupina Koordinatorja pri obravnavi prijav upošteva merila, ki jih določajo naslednji dokumenti: UNESCO Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine, Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) in Merila za vpis v Register žive kulturne dediščine. Če je enota primerena za vpis v Register, začne Koordinator pripravljati predlog za vpis v Register (strokovno primeren in podrobен opis dediščine, karakteristični prikazi, izjave nosilcev, ...). Ministrstvo pristojno za kulturo na predlog Koordinatorja vpiše enoto v Register⁶ ter pošlje nosilcu enote, ki je vpisana v Register, potrdilo o vpisu.

Postopek vpisa v Register žive kulturne dediščine

Predpogoj za pripravo in izpolnitve prijavnega obrazca je prepoznavanje in pozitivno vrednotenje nesnovne kulturne dediščine s strani njenih nosilcev. Koordinator je pripravil **prijavni obrazec** enote nesnovne kulturne dediščine, ki je z vsemi potrebnimi informacijami in dokumenti dostopen na spletni strani Koordinatorja⁵. Prijavni obrazec lahko izpolni kdorkoli in ga s soglasjem/strinjanjem nosilca nesnovne kulturne dediščine posreduje na naslov: Koordinator varstva žive kulturne dediščine, Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, 1000 Ljubljana.

Koordinator zbira prijave, jih pregleda in ob morebitnih po-manjkljivostih prosi za dopolnitve. Popolne prijave obravnavata Delovna skupina Koordinatorja trikrat letno (februarja,

Sklep

Vedno več pobud in prijav za vpis v Register prihaja s terena, saj se ljudje zavedajo pomena ohranjanja nesnovne kulturne dediščine in njenega prenašanja iz roda v rod. Zato smo na enem mestu zbrali informacije o ohranjanju nesnovne kulturne dediščine in o postopku vpisa v Register žive kulturne dediščine, ki so dostopne na spletni strani:

<http://www.nesnovnadediscina.si>.

⁶ Register je dostopen na spletni povezavi: http://www.mizks.gov.si/si/storitve/kultura/razvidi_evidence_in_registri/register_zive_kulturne_dediscine/seznam_registriranih_enot_zive_kulturne_dediscine/.